

Småföretags- barometern

Västra Götalands län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västra Götalands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västra Götalands län	5
Näringslivet i Västra Götalands län.....	6
Småföretagsbarometern – Västra Götalands län	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Västra Götalands fyra regioner	17
Västra Götalands fyra regioner – konjunkturindikatorn	18
Västra Götalands fyra regioner – sysselsättning.....	19
Västra Götalands fyra regioner – orderingång.....	20
Västra Götalands fyra regioner – omsättning.....	21
Västra Götalands fyra regioner – lönsamhet.....	22
Slutsatser	23

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Västra Götaland har minskat det senaste året och länet har sin lägsta konjunkturindikator i Småföretagsbarometerns historia. Konjunkturutvecklingen har varit lika svag som rikssnittet under de senaste tolv månaderna. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är dock mycket optimistiska, med en kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** bland företagen i Västra Götalands län har mattats av under det senaste året och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har ökat den. Sysselsättningsutvecklingen ligger under rikssnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader, med förväntningar om en kraftig uppgång.
- **Tillväxttakten för orderingen** i länets företag har mattats av för tredje året i rad. Tillväxttakten är marginellt starkare än riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Västra Götalands län har mattats av, men länet placerar sig över riksgenomsnittet. Företagen i länet förväntar sig en kraftigt ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamhet** i Västra Götalands län har mattats av och länet ligger på samma nivå som riksgenomsnittet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt.
- Företagen i Västra Götalands län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksgenomsnittet. Andelen företag i länet som ser **goda utsikter att expandera** är i årets mätning 69 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 67 procent. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa.
- **Svårighet att finna lämplig arbetskraft** upplevs som det största hindret för Västra Götalands småföretag. Även höga arbetskraftskostnader och svag efterfrågan är hinder för företagens expansion.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin samtidigt som tillväxten föll rejält både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerns 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under de senaste tolv månaderna. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade ifjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Här kan nämnas den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner, som framför allt gynnar de kontaktnära branscherna. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en stark återhämtning av konjunkturen under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011, drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

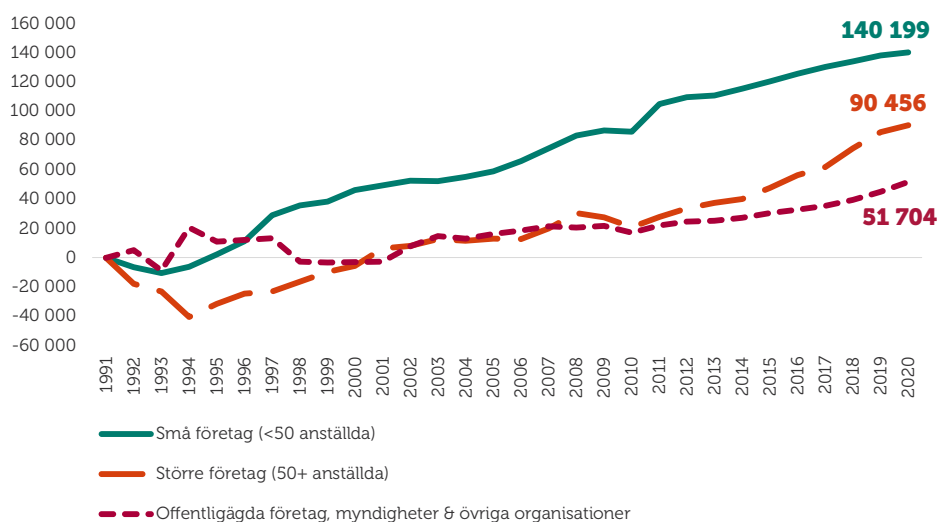
De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagsgruppen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Västra Götalands län

Västra Götaland har ett brett och livskraftigt näringsliv och näringslivsstrukturen är ganska lik den i riket totalt. Det finns en stark tradition av tillverkningsindustri i regionen med kunskapsintensiva företag inom branscher såsom fordon, Life science, IT, kultur- och upplevelseindustrin samt maritima näringar. Även fordonsbranschen och till den relaterade verksamheter har stått för en relativt stor del av exporttillväxten under senare år. De branscher som har en stark tillväxt i regionen är fastigheter, bygg, industri (inklusive underleverantörer), teknik konsulter, hotell och restaurang, dagligvaruhandel, lantbruk och fiskenäring. Detaljhandeln, inom kläder, skor och sportartiklar, har större bekymmer.

Figur 1 visar tillväxten av jobb inom tre olika sektorer – småföretag, större företag och offentlig sektor. Det är tydligt att det är de mindre, växande, företagen som står för sysselsättningstillväxten i länet. Västra Götaland utmärker sig i relation till riket som helhet, då antalet jobb i den offentliga sektorn ökat istället för minskat.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västra Götalands län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västra Götaland läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Konjunktoren för företagen i Västra Götalands län försämrades dramatiskt 2009. Från att under första delen av 2008 nått ett värde på 132, bottnade index hösten 2009 med ett negativt netttotal -5. Figur 2 visar länets historiska utveckling som går i linje med riksnittets utvecklingskurva för konjunkturindikatorn.

Den uppåtgående trenden i konjunkturläget som i närtid nådde sin högsta punkt 2016 med en konjunkturindikator på 91 i Västra Götalands län har sedan dess vänt nedåt. I 2020 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 39 och Västra Götalands konjunkturläge var då starkare än i riket som helhet (netttotal 37). I årets Småföretagsbarometer är nettotalet -15 och länet placeras sig därmed på samma netttotal som riksgenomsnittet (se figur 2). Konjunkturindikatorn i Västra Götaland är nu dock den lägsta i Småföretagsbarometerns historia.

Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett netttotal på -9. Företagens låga förväntningar i fjol har besannats och utfallet av årets konjunkturindikator, -15, blev därmed något lägre än företagens prognoser.

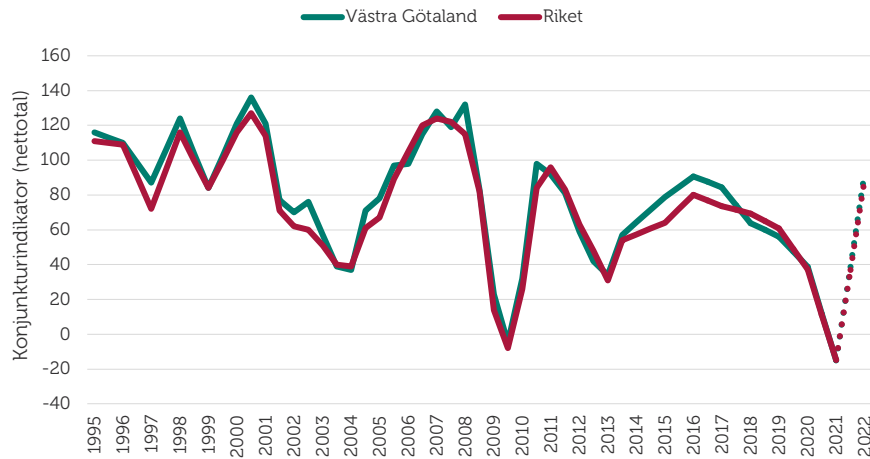
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 92. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med 101 indexenheter jämfört med resultatet för årets mätning. Motsvarande utveckling för riksnittet är ett förväntat netttotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

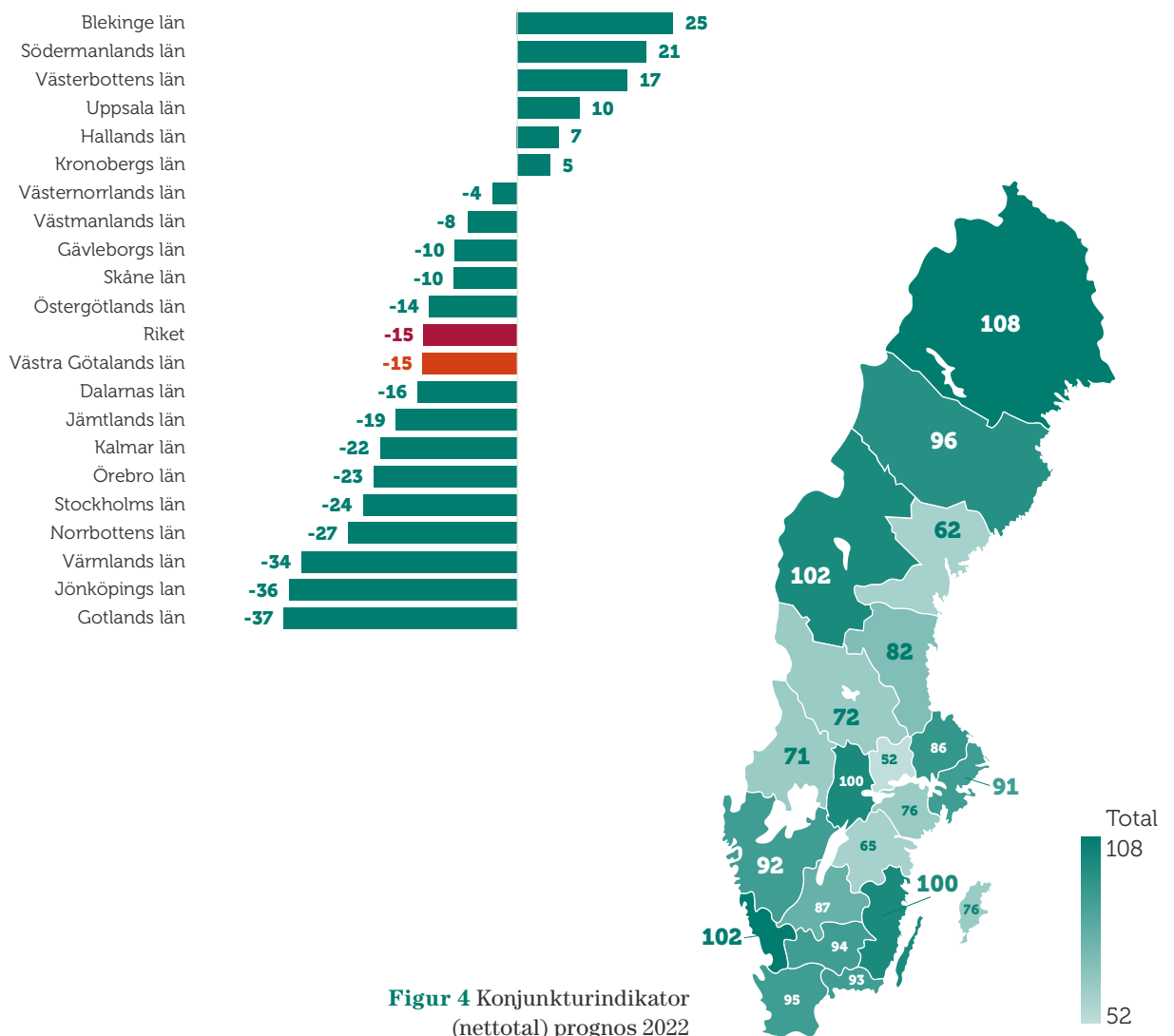
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västra Götalands län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten i Västra Götalands län har mattats av för femte året i rad och är nu på en negativ nivå. Detta innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som utökat antalet anställda i verksamheten under det senaste året. Totalt har 13 procent av företagen ökat sin personalstyrka medan 20 procent har minskat den. Detta resulterar i ett nettotal på -7, vilket ska jämföras med nettotalet 2 i fjolårets rapport. Länets nettotal för sysselsättningsutvecklingen ligger under riksgenomsnittets nettotal -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

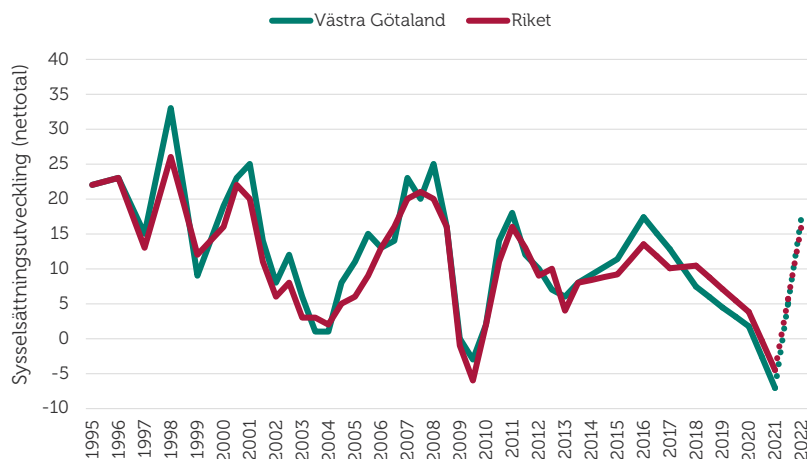
Utfallet blev en sämre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året. Prognosen i fjolårets rapport var att sysselsättningsutvecklingen skulle öka till nettotalet 3. Pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära branscher men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp i produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Småföretagen i länet förväntar sig därmed en ökad tillväxttakt i sysselsättningen. Nettotalet förväntas hamna på 17, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning av företagets sysselsättningsstillväxt. Riksgenomsnittets nettotal är 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många företag befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna finns i företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Västra Götalands län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västra Götalands län och riket 1995–2021

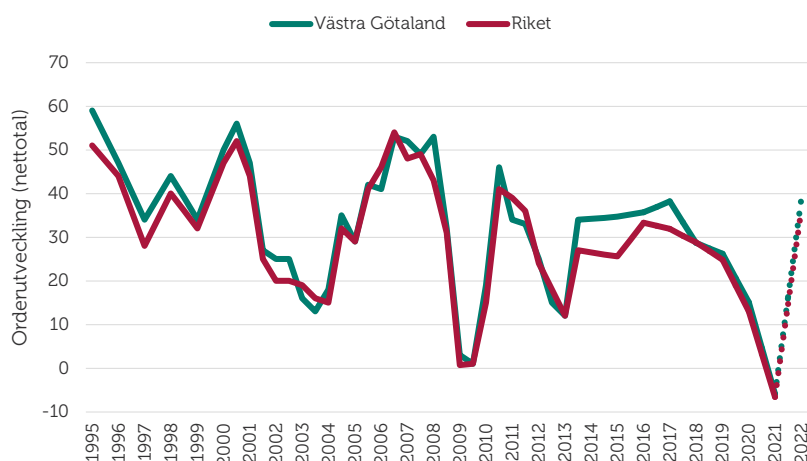
Orderingång

Västra Götaland läns tillväxttakt för orderingången har mattats av för tredje året i rad, från fjolårets netttotal 15 till -6 i årets Småföretagsbarometer. Motsvarande netttotal för riksgenomsnittet är -7. Totalt uppger 32 procent av länets företag att orderingången ökat, medan den minskat för 38 procent. Trots en avmattad tillväxttakt blev utfallet något bättre än vad småföretagen förväntade sig i fjolårets rapport, då det förväntade nettotalet för 2021 var -8.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång. Bland företagen i länet tror nästan hälften (48 procent) att deras orderingång kommer öka, medan endast 9 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången under de kommande tolv månaderna blir därmed 39. Motsvarande netttotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Västra Götalands län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Västra Götalands län har 33 procent av småföretagen tackat nej till order under det senaste året, vilket är lägre än fjolårets 37 procent. Motsvarande andel för riksgenomsnittet är också 33 procent.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. Av de företag som tackat nej till order uppger 47 procent detta som främsta anledning (i fjol 45 procent), vilket är lägre än riksgenomsnittet på 51 procent. Kapacitetsbristen är således påtaglig i både länet och i riket som helhet.

Likt tidigare år, och som i riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i Västra Götalands län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Västra Götalands län har mattats av för andra femte året i rad, vilket gör att nettotalet minskat från 23 ifjol till -2 i år. Årets Småföretagsbarometer visar att omsättningen har ökat hos 37 procent av företagen i länet samtidigt som den har minskat hos 39 procent under de senaste tolv månaderna. Som illustreras i figur 8 är nedgången i länets omsättningstillväxt snarlik den för riket som helhet, vars nettotal är -4.

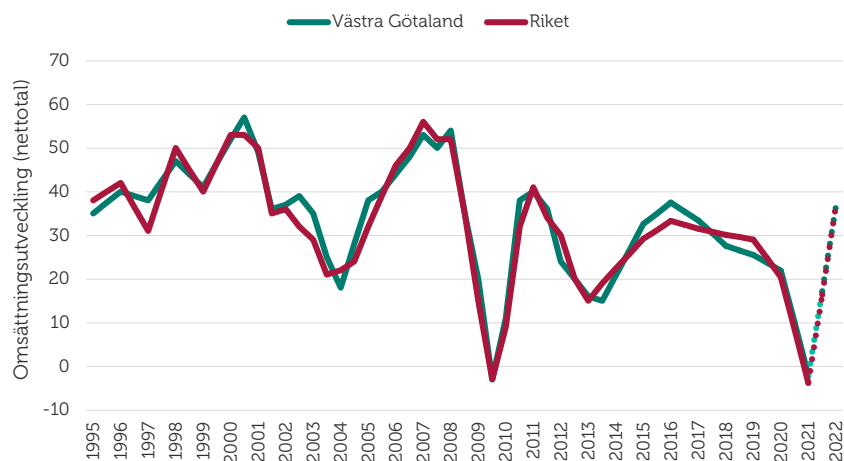
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan på deras varor och tjänster minskade snabbt, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna med ett förväntat nettotal på -5. Med årets nettotal -2 ser vi att utfallet blev som företagen förväntade sig i fjol, om än något mer positivt. Andelen företag vars omsättning minskat är ungefär så många som företagen förväntade sig i fjolårets rapport, men det sammanlagda nettotalet i årets rapport dras upp något tack vare att fler företag än väntat haft en ökad omsättning.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen de kommande tolv månaderna mycket optimistiskt bland länets småföretag. Företagen tror på en stark återhämtning där 47 procent av företagen förväntar sig en ökad omsättning och 10 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 37, vilket är nivå med rikssnittet.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västra Götalands län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar relaterar till lönsamhetsutvecklingen. Figur 9 visar att Västra Götalands län historiskt legat i linje med rikssnittet vad gäller lönsamhetsutvecklingen, men finanskrisen slog något hårdare mot företagen i länet jämfört med snittet samt har Västra Götalands län haft ett par toppnoteringar över riksgenomsnittet. Till skillnad från utvecklingen i riket som helhet såg småföretagen i länet en ökad tillväxttakt i fjolårets rapport, till ett netttotal på 12. Tillväxttakten har i årets Småföretagsbarometer vänt dock nedåt och mattats av i linje med riksgenomsnittet. Totalt har 29 procent av företagen haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, medan den minskat för 33 procent. Det samlade nettotalet för lönsamheten i länets småföretag är därmed -4, vilket är samma som riksgenomsnittets netttotal.

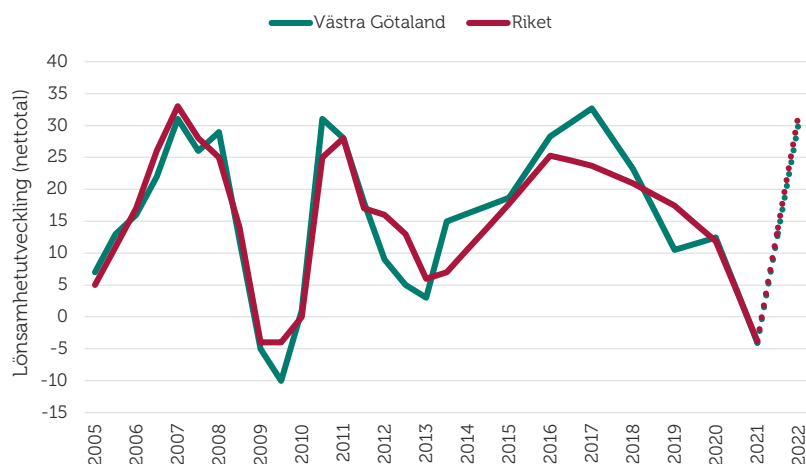
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar på lönsamhetsutvecklingen för de kommande tolv månaderna, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin skulle kunna ha på företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -8. Utfallet blev därmed bättre än vad företagen i länet förväntade sig. En tuff kostnads kontroll och snabb anpassning till förändrade villkor utifrån coronapandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att lönsamheten upprätthållits i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Västra Götaland läns småföretag öka till 30, vilket är något lägre än rikssnittets förväntningar (netttotal 32). Bland länets företag tror 42 procent på en högre lönsamhet medan 12 procent tror att den blir lägre på ett års sikt.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västra Götalands län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 38 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer öka under det kommande året. Det är i nivå med rikssnittets 39 procent men högre än i fjol då motsvarande andel var 27 procent. I fjol-årets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

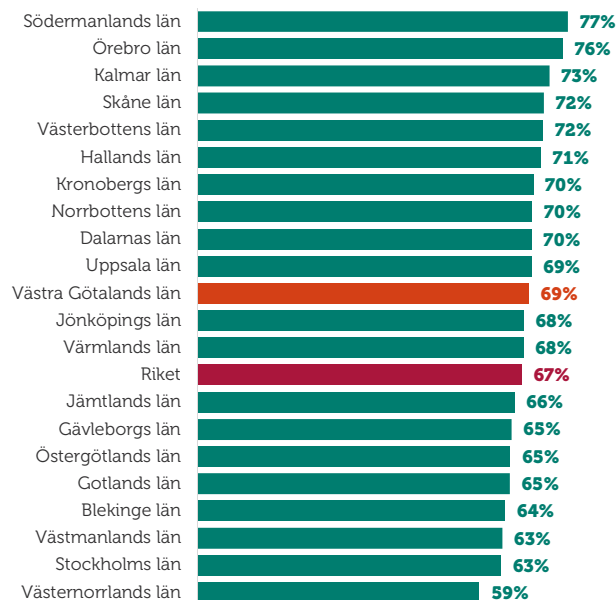
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

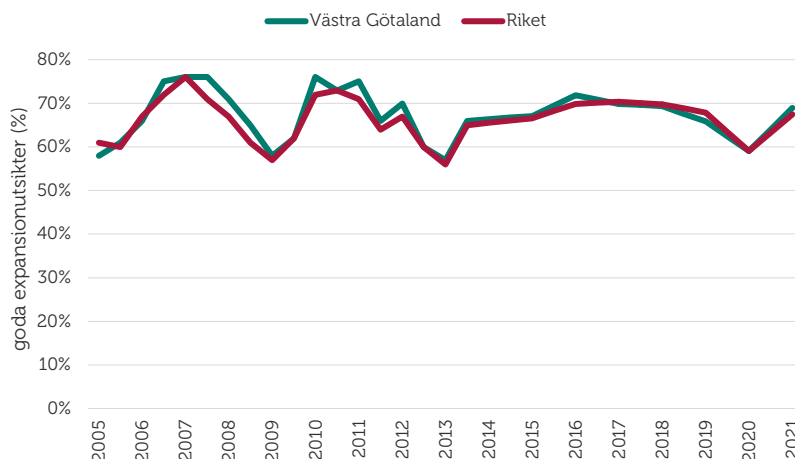
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Västra Götalands län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med rikssnittet: 69 procent jämfört med 67 procent för riket som helhet, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att expansionsutsikter för länets företag, likt riksgenomsnittet, är uppåtgående.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västra Götalands län och riket 2005–2021

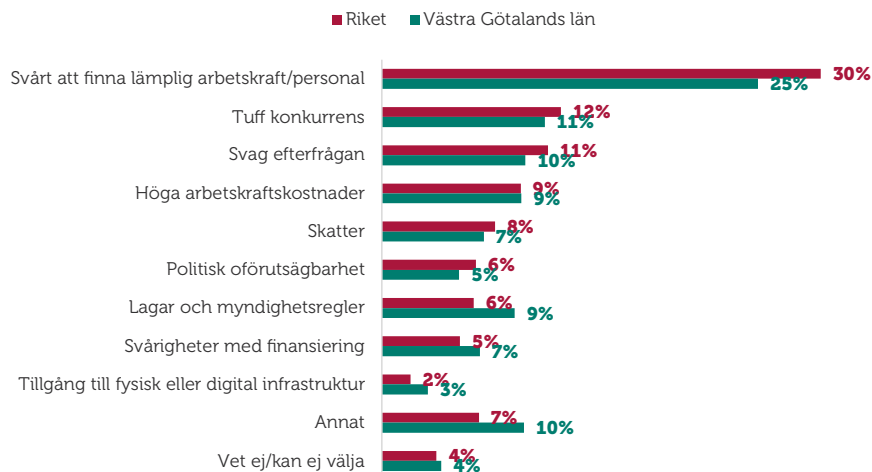
Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som inte har minskat i betydelse trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppger 25 procent av företagen det svaret, vilket är en oförändrad andel jämfört med i fjol. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande.

Företagen i både Västra Götalands län och i riket som helhet upplever fortsatt en svag efterfrågan av företagets varor eller tjänster som ett betydande hindret för tillväxt. Detta är sannolikt en effekt av att pandemin lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden. Men även en effekt av restriktioner för att hindra smittspridningen, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud i perioder helt eller delvis upphört.

Även tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader tas upp som hinder för tillväxt. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive sociala avgifter tillhör kostnadsposterna som påverkar lönsamheten för många företag.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Västra Götalands län och i riket 2021 (procent)

VÄSTRA GÖTALANDS FYRA REGIONER

Västra Götaland är ett storlän med 49 kommuner och över 1,6 miljoner invånare. Det betyder också att näringslivet i olika delar av länet kan skilja sig åt. Det finns därför en efterfrågan om en mer detaljerad barometer för Västra Götalands län. Med nedanstående avsnitt ges en bild av hur konjunkturläget skiljer sig åt i olika delar av Västra Götaland.

Vid uppdelningen av Västra Götalands län i olika regioner används nedan indelning:

- **Fyrbodal** utgörs av kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg och Åmål.
- **Sjuhärad** utgörs av kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda.
- **Skaraborg** består av kommunerna Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda och Vara.
- **Göteborg** omfattar kommunerna Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Lerum, Lilla Edet, Kungälv, Mölndal, Partille, Stenungssund, Tjörn och Öckerö.

Västra Götalands fyra regioner – konjunkturindikatorn

När nettotalen för sysselsättning, ordergång och omsättning adderas får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i delregionerna.

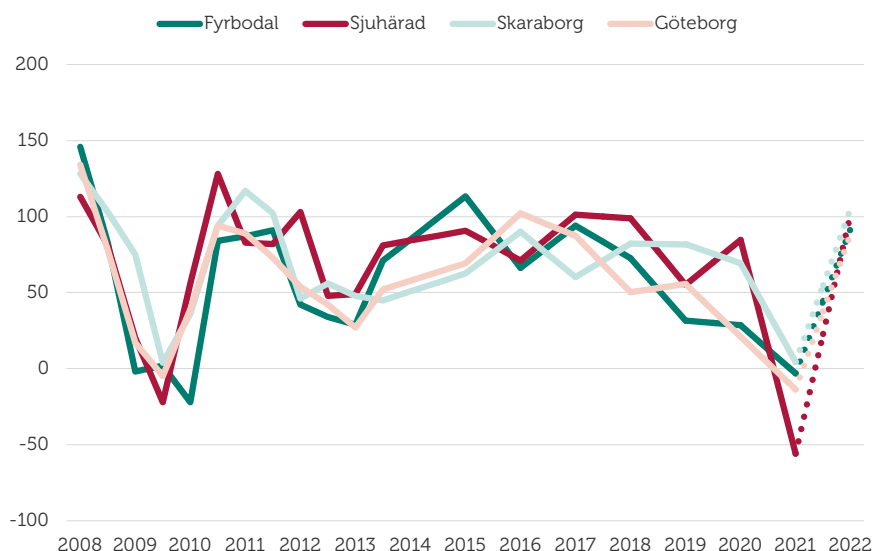
I fjol hade Sjuhärad den starkaste konjunkturindikatorn med ett nettotal på 85. I år har dock regionens konjunktur avtagit kraftigt till ett nettotal på -56. Utfallet av regionens konjunkturindikator blev betydligt lägre än vad företagen förväntade sig i fjol, då var prognosen en minskad tillväxttakt till nettotalet 21. Regionen placerar sig lägre än rikssnittets nettotal -15. Företagens förväntningar inför det kommande året är dock att konjunkturindikatorn ska öka kraftigt till ett nettotal på 102.

Skaraborg hade en stark utveckling i fjol och hade den nästa högsta konjunkturindikatorn, efter Sjuhäradsregionen. Fjolårets nettotal 69 har minskat till 4 i årets Småföretagsbarometer och med det har Skaraborg den högsta konjunkturindikatorn i länet och placerar över riksgenomsnittet. Utfallet blev däremot lägre än vad företagen förväntade sig i fjol, då prognosen var ett förväntat nettotal på 11 för det kommande året. Företagen är mycket optimistiska inför de kommande tolv månaderna och tror på en ökad tillväxttakt till ett nettotal på 105.

Konjunkturen i Fyrbodals har mattats av under de senaste tolv månaderna. Fjolårets nettotal på 28 har minskat till -3 i år. Utfallet blev därmed betydligt bättre än vad företagen förväntade sig ifjol, då prognosen var en minskad tillväxttakt till nettotalet -36. Förväntningarna bland Fyrbodals företag inför det kommande året är att tillväxttakten ska öka kraftigt till nettotalet 92.

Göteborg hade i fjol den lägsta konjunkturindikatorn bland länets regioner. Göteborgs nettotal har mattats av ytterligare till -14 (i fjol 21) under de senaste tolv månaderna. Utfallet blev dock något bättre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, då var prognosen en minskad tillväxttakt till nettotalet -16. På ett års sikt förväntar sig företagen i regionen att konjunkturindikatorn ska öka till 89.

Figur 13 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008–2021

Västra Götalands fyra regioner – sysselsättning

I årets mätning är sysselsättningsstillväxten på en negativ i nivå i samtliga delregioner.

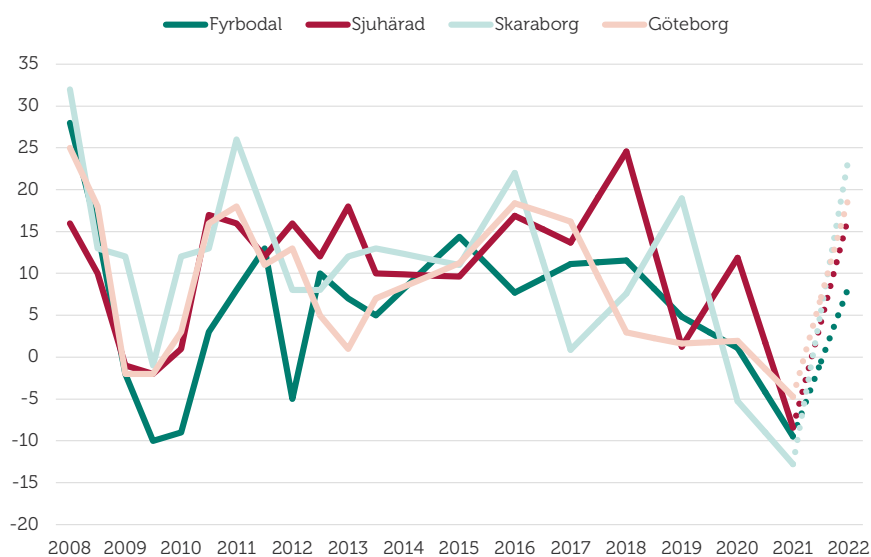
Sjuhäradsregionen hade starkast utveckling i fjolårets rapport med ett nettotal på 12. I årets Småföretagsbarometer har tillväxttakten mattats av till nettotalet -8. Motsvarande nettotal för riket som helhet är -4. Fjolårets låga förväntningar på sysselsättningsutvecklingen föll ut något sämre än väntat (prognos nettotal 7 i fjol). För det kommande året är förväntningarna att tillväxttakten ska öka till nettotalet 17. Prognosen för riket som helhet är nettotalet 16.

Skaraborg hade i fjol nettotalet -5 för sysselsättningsstillväxten. I årets rapport har tillväxttakten mattats av till nettotalet -13. Utfallet blev lägre än fjolårets förväntningar om ett nettotal på 7. Förväntningarna inför det kommande året är att tillväxten kommer återhämta sig till nettotalet 24.

Fyrbodal har sett en avmattad tillväxttakt i sysselsättningen. Regionen har i årets mätning ett nettotal på -9 jämfört med 1 ifjol. Även i Fyrbodal blev sysselsättningsstillväxten lägre än företagens prognoser, i förra årets rapport var prognosen ett nettotal på 17 för det kommande året. Under de kommande tolv månaderna tror företagen på en stark återhämtning i sysselsättningen till nettotalet 8.

Göteborg har haft den minsta nedgången i sysselsättningsstillväxten under de senaste tolv månaderna, jämfört med övriga delregioner. Nettotalet är -5 jämfört med fjolårets 2. Företagens prognoser i fjol var att tillväxttakten skulle öka till nettotalet 4, vilket alltså inte har infriats. Företagen i Göteborg tror dock på en ökad tillväxttakt till nettotalet 19 under de kommande tolv månaderna.

Figur 14 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008–2021

Västra Götalands fyra regioner – orderingsgång

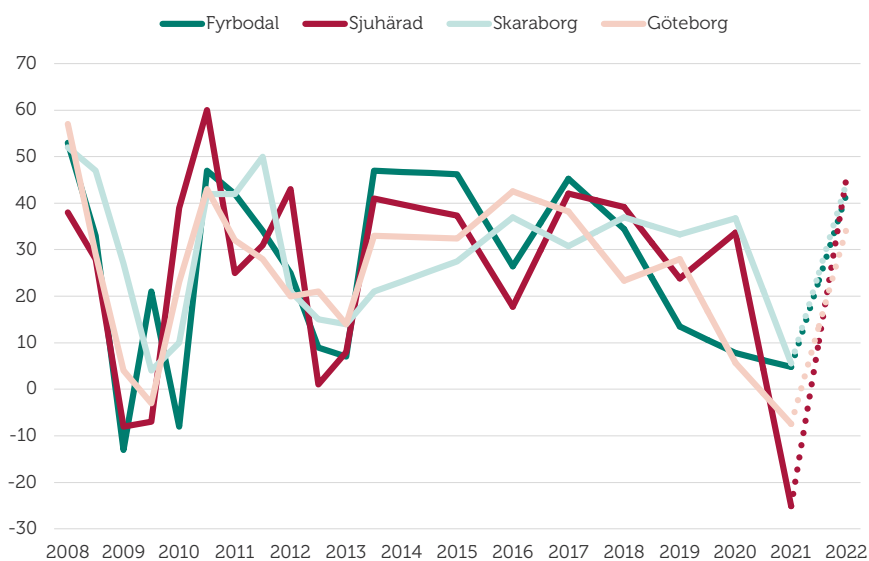
Sjuhärad visar en kraftig nedgång i orderingsgångens tillväxttakt och har med -25 det lägsta nettotalet i länet (i fjol 34). Motsvarande nettotal för riket som helhet är -7. Utfallet blev även betydligt lägre än företagen förväntade sig ifjol, då var prognosen för det kommande året nettotal 7. På ett års sikt tror företagen att tillväxttakten kommer öka och resultera i ett nettotal på 46. Motsvarande rikssnitt är 36.

Företagen i Göteborg har haft en avmattad tillväxt i orderingsgången under de senaste tolv månaderna. Nettotalet har minskat från fjolårets 6 till -7 i år. Företagen i Göteborg tror dock på en kraftigt ökad orderingsgång till ett nettotal på 35.

Fyrbodal har haft en minskad tillväxttakt under året som gått. Nettotalet för regionen är i år 5 jämfört med 8 i fjol. Nedgången har därmed varit minst i Fyrbodal jämfört med övriga delregioner och tillväxten är fortsatt positiv. På ett års sikt förväntas tillväxttakten öka och resultera i ett nettotal på 42.

Skarborg har haft en kraftigt avmattad tillväxttakt, men har trots detta högst nettotal i länet. Med ett nettotal på 6 (i fjol 37) placerar sig Skarborg marginellt högre än Fyrbodal. Utfallet blev därmed en mindre nedgång än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, då var prognosen -11 för det kommande året. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är optimistiska och företagen tror på en ökad tillväxttakt till nettotalet 45.

Figur 15 Orderutveckling (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008–2021

Västra Götalands fyra regioner – omsättning

Omsättningens tillväxttakt har minskat i samtliga delregioner. I riket som helhet har tillväxttakten också mattats av och rikssnittets netttotal för omsättningstillväxten är -4. Rikssnittets förväntningar är en kraftigt ökad tillväxttakt till nettotalet 37.

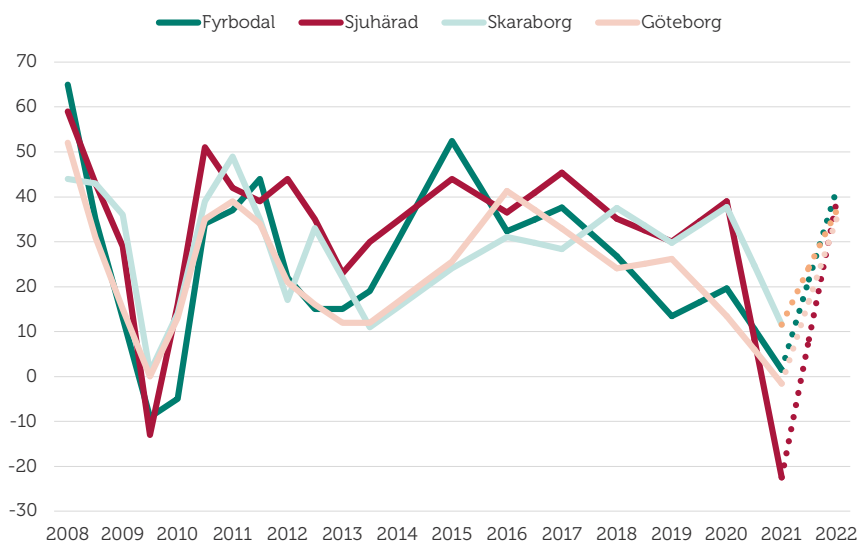
I Göteborg har nettotalet har minskat från 13 i fjol till -2 i årets Småföretagsbarometer. Detta är något lägre än riksgenomsnittet. Utfallet av omsättningstillväxten blev dock något bättre än vad företagen i Göteborg förväntade sig i fjol, då var prognosen nettotalet -9. På ett års sikt förväntar sig regionens företag att tillväxttakten ska öka till ett nettotal på 35, vilket är i nivå med rikssnittets förväntningar.

Fyrbodals företag har haft en minskad tillväxttakt i omsättningen under det senaste året. Nettotalet sjunker från fjolårets 20 till 2 i år. Utfallet blev dock bättre än prognosen på -10 i fjol. Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är att tillväxttakten ska öka till ett nettotal på 42.

Sjuhärad hade den starkaste omsättningstillväxten bland länets regioner i fjolårets rapport. Under de senaste tolv månaderna har tillväxttakten minskat kraftigt och regionens nettotal är i år -22, jämfört med 39 i fjol. Sjuhäradsregionen har därmed den lägsta tillväxttakten i länet. Detta innebär att utfallet blev lägre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, då var deras prognos en vikande tillväxttakt till nettotalet 7. Företagen i regionen tror dock att tillväxttakten ska öka kraftigt det kommande året och nettotalet förväntas hamna på 39.

Omsättningstillväxten har minskat i Skaraborg under de senaste tolv månaderna, men regionen har trots detta det högsta nettotalet i länet. Nettotalet har gått från 38 i fjol till 12 i år. Fjolårets prognos för omsättningsutvecklingen är därmed något över det förväntade nettotalet 5. För de kommande tolv månaderna tror företagen i regionen på en ökad tillväxt till ett nettotal på 37.

Figur 16 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008–2021

Västra Götalands fyra regioner – lönsamhet

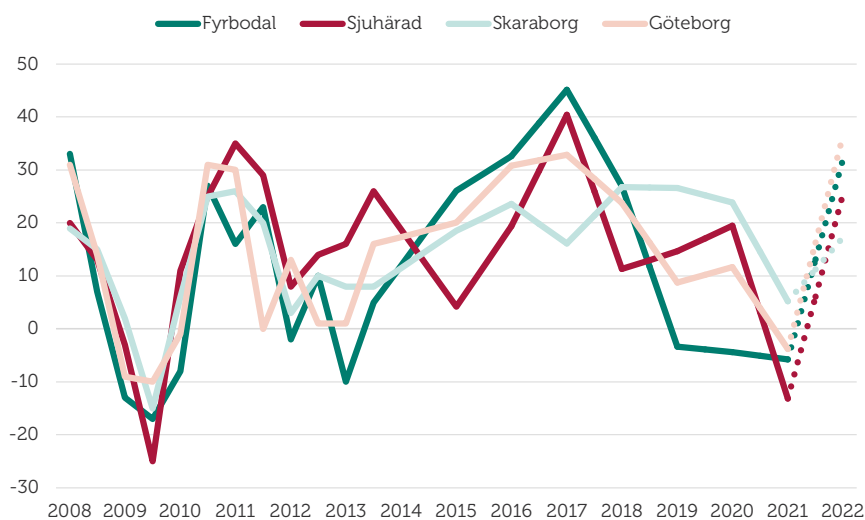
Trots en avmattad tillväxttakt har Skaraborg även detta år den högsta lönsamhetstillväxten bland länets regioner. Nettotalet är i år 5, jämfört med 24 i fjol. Nettotal för riket som helhet är -4. Utfallet blev bättre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, då var deras prognos att tillväxttakten skulle minska till nettotalet -5. Företagens förväntningar på de kommande tolv månaderna är att tillväxttakten ska öka till ett nettotal på 17. För riksgenomsnittet är motsvarande nettotal 32.

Sjuhärad har haft en minskad tillväxttakt i lönsamheten och har det lägsta nettotalet bland länets regioner. Från att i fjol haft ett nettotal på 19 har det i år sjunkit till -13. Utfallet blev även lägre än företagens förväntningar (nettotal 4). Förväntningarna inför det kommande året är att tillväxttakten ska öka till nettotalet 25.

Fyrbodal hade den lägsta tillväxttakten i fjolårets rapport. I år har lönsamhetstillväxten minskat, men utvecklingen har varit mindre dramatisk än i övriga regioner. Tillväxten i lönsamheten har mattats av till ett nettotal på -6, jämfört med -4 i fjol. Utfallet blev därmed bättre än vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport då var deras prognos ett nettotal på -16. På ett års sikt tror företagen i Fyrbodal att tillväxttakten ska öka till nettotalet 32.

Under de senaste tolv månaderna har lönsamhetstillväxten minskat bland företagen i Göteborg. Nettotalet är i år -4 jämfört 12 i fjol. Utfallet blev dock något bättre än företagens förväntningar förra året, då var deras prognos en minskad tillväxttakt till nettotalet -9. På ett års sikt tror företagen att lönsamhetstillväxten kommer att öka till nettotalet 36.

Figur 17 Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008–2021

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Västra Götalands län har mycket optimistiska förväntningar på konjunkturutvecklingen för det kommande året. Prognosen visar ett nettotal på 92, vilket är högre än det historiska riksgenomsnittet 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Det gynnar i synnerhet de inhemska tjänstenärings som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatt stora finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.